

הפניקס אשר

כי הריקוד הוא רק שלביניניים אל עולם אחר.

"למדתי בבית-ספר יהודי", היא נזכרת, "והיה לי שם מורה, רב, שאמר לי פעם: ילדה עם מרץ כשלך תוכל להיות שחקנית מוכשרת."

כך היא החלה לשחק. המערבונים הראשוני נים, בהם הופיעה, היו סיפורי תנ"ך מפורי סמים, אותם העלו התלמידים במסיבות בית-הספר. איליין הרגישה נפלא. "לגבי היה לתיאטרון חשיבות נוספת. אבי, סוחר רהיטים, היה נאלץ לעבור לעיתים מזומנות מעיר לעיר, לרגל עסקיו, ובכל פעם היינו ניקלעים לסביבה חדשה. מצאתי כי הדרך הטובה ביותר להסתגל לסביבה חדשה, לאנשי שים חדשים, היא דרך הבמה.

"בהתחלה, כשהייתי מגיעה עם משפחתי למקום חדש, הייתי מרגישה עצמי בודדה. אבל מיד לאחר ההופעה הראשונה על הבמה רכשתי לי בבת-אחת חוג רחב של ידידים. אנשים שהעריצו אותי, שדיברו אלי, שרצו בחברתי." כך, מתוך בדידות של ילדה, התחשל רצון-הפלה.

★ ★ ★ איך לתפוס הזדמנות

בית הספר התיכוני, בו המשיכה את לימודיה, זכתה גם כן להצלחה.

על שולחן האיפור, בחדר שבמרתף התיאטרון החיפאי, הביטה מסיכת גומי בראי שממול. הראי הגדול הביט בנערה שישבה לידו. הנערה הביטה בדף הניר שבידה, קראה מתוכו הברות סתומות: "לרון, לראף, לרון, לריש, לראש, לרוש. חריף, חראף, חרוף. הלילה אלון במלון. הלילה אלון במלון."

שחקן לבוש-למחצה, שניקלע באקראי לחדר, הקשיב לרצע, העיר בהבעת-צער מלאכותית: "אה, את, את, פעם היתה בחורה נורמאלית, קראו לה איליין זלר. אבל יום אחד, לא יודעים מה קרה לה, התחילה למלל דברים משונים..."

איליין חיכה אליו מבעד למראה, הביטה לקרוא. נותרה עוד חצי שעה עד לעלות המסך על מעגל הגיר הקווקאזי של ברטולט ברכט. בשביל איליין (מתחרז עם "מי איך") זלר לא היתה זאת הצגת-בכורה סתם, כי אם גם הצגת הבכירה האיטית שלה כשחקנית בישראל.

נערה אחרת היתה סובלת, בשעה כזאת, מהתקפת עצבנות, היתה אצה אנה ואנה, מתוסר יכולת להתרכז. לא כן איליין. היא ניצלה את הזמן, עד הרגע האחרון לעלות על הבמה, בתרגילי היגוי, כדי שחלילה, כאשר תעלה על הבמה, לא יבצבץ בקולה

מאחורי הקלעים של התיאטרון העירוני בחיפה. מקבלת השחקנית הצעירה איליין תלריץ על התפקיד החדש במחזהו של דויד לוי (מימין) עין ימין ועין שמאל, אשר יועלה בעתיד הקרוב על במתו של מועדון התיאטרון החיפאי.

המסיכה - מסמלת את דמויותיה של האנשים הרעים במחזהו של ברטולט ברכט - מעגל הגיר הקווקאזי.

ספרים

שירה

חשבון של פיחות

שירי חשבון (מאת יונתן רטוש, רישו מים מאת יואב בראל, הוצאת הדר). קשה לקבוע אם מובחרים הדברים בזכות עצמם, או שהם נידמים מובחרים, לפי שאין להם מתחרים העומדים על אותו מישור. שירת יונתן רטוש עד עתה (יוחמד, צלע) נראתה כנכללת בסוג הייצרות הטובה ביותר זכות עצמך, ולא רק בהשתאה למרבית ספרוניה-השירה, היוצאים לבקרים.

הנחה זו נעשית מוטלת בספק לאחר קריאת קובץ חדש זה של שירי רטוש. לא זו בלבד, שרטוש נראה כמתחיל לאבד את צביונו המיוחד - התימצות המוכך - אלא שהוא נתפס לעיתים לנבירה במיכמני לשון (ומי כרטוש יודע אותם), ולצירופים גכמניים של מילים, כשכל זה נעשה על חשבון הממעות, האובדת בין השורות, כמו בשיר טענה:

"האם אתה סבור / באמת ובתמים / באמנות / כי / העובדה שאין אתה גאון / מקנה לך, בתוקף זאת, / את הזכות / לדרוש / לרמוז / בכל ההתחשבות / החזקוחד והכנות הזאת / על כל הראש / כלאחר עקב / במלוא גטות הרוח והגוף / בכל המובנים של הביטוי - / המקורי: הגאוותנות / והאחר / הפשוט / הנטי?"

אני אומר לך, / באמת - / **סובסידיה לחשבון**, רטוש יודע, מסתבר, את המאזן שלו, הנוטה להיות שלילי בשירי החשבון, עד שהוא נותן לעצמו סובסידיה, שאינה אלא וריאציות על שיריו הישנים-המכורים.

"לו מת / כמו שאת / כעת עתה / הייתי מקבר אותך." כך כתב בצלע. בשירי חשבון מופיע אותו שיר בצורה אחרת: "לו מת / כמו שאת / כעת עתה / הייתי מזבח לך / ומקטיר..."

מקבילית קרא המשורר לשיר זה - ובצדק למרות שלא לכך התכוון. אין רטוש עומד בפני הפיתוי של השימוש עד מיצוי כל האפשרויות שבאותה פלוגית - "את". בשוט מזמן הוא לה תיפקוד אחר:

"לו באת / כמו שאת / כעת עתה / הייתי משליך / מכל המדרגות..." ובאמת, אותה "את" של רטוש מאכלסת את קבוצת-השירים המובחרת ביותר בשירי חשבון - שירי הגיון.

הצדק הכנעני, אפילו שלילי המאזן של רטוש לעומת מחזור שיריו הקודמים, הרי אין עוררין על זכותו להימצא בשורה ראשונה של השירה העברית החדשה. שירת ההלקאה העצמית, וההדפקות חסרת-התוחלת על שערי חסד (מסכת השירים הראשונה בשירי חשבון) אין לה דומה ומתחרה:

"אני מוכר את אחי / ... ואני ואחי את בן דודי / ... ואני ואחי וכן דודי עולם ומלואו..." "אני מוכר את אחותי... / ואני ואחותי את רעותי... / ... שא נא אלוהים לי שכמותי..."

לא נכתבו תפילות הרבה כמו "תפילה": "נפשי בי בשלה להתמכר / אך לא חיינ / בכל מאד-מאודי / ... מדוע לא יבוא עוד / האלוהים אל האדם / גם כי נקרא ואיננו..."

תאניה איובית, שמעוררת מועקה כמו מילותיו של איוב: "לא אאמין כי יאזין קולי", ומה גם "ששערי-החסד" של איוב היו לגבי דידו כתובת מחחרת יותר, מכפי שהיא ברורה לרטוש, אבי התנועה הכנענית, ה' מחפש אותה לכל מלוא הספר - ואינו מוצא.

אפילו שהוא מעמיד עצמו בשיר בצדק כסמכות עליונה כביכול: "אני מאמין ב' עצמי / בשכרוני / ... אתה עדי / ברא' שית היה הצדק / והצדק היה עמדי"

אפילו עדים מעמיד לעצמו המשורר, אבל שערי החסד, אילו היו גם נפתחים, או אז היה המשורר מחמין גם את ההזדמנות המיוחדת הזאת שלו להיכנס בם. וכל זאת בד בכד עם היאוש: "על פרשת כל / דרכי המרחביה החסומות / על שמאל / ועל ימין / ... למה זה יצאתי מרחם / לראות עמל ותלאה / חיינ?"

ומכיוון שכן, לא נותר לו לרטוש אלא לבקש רחמים על עצמו: "אסוף אל הנש' ברת / נפשי / ... השיבני אלך באמת." עשרת הרישומים של יואב בראל, המציר רפים לספר, נחמדים - אולי נחמדים מדי ביחס לשירתו הנוטה והקישחת של יונתן רטוש.

Mary Palmer

ממליצה על

HELUAN MAKE UP

פודרה

וקרם-בסיס

בשפופרת אחת

HELUAN MAKE UP

מעניק לך איפור מושלם ושווה ועוד רך נקטיפה

הלואן הינו מוצר איכות אירופאי

4 גוונים אופנה לרשוחך

המפיץ בישראל: לילית

- מ. שולחוב
- ק. פאוסטובסקי
- ק. סימנוב
- ש. מזהרשק

סיפורים

- ב. יאמפולסקי
- ו. ניקראסוב
- ג. ניקולאיבה
- ד. גראנין
- ו. טנדריאקוב

רוסיים

- ב. קאזורין
- ג. טרויפולסקי
- י. נאניבין
- י. סמיונוב
- ו. גרוסמן
- י. כונדארייב
- ו. דודינצב

בני

עם צרור שירים מאת יבטושנקו, אכמאטובה, סלוצקי, טווארדובסקי, ווזנסנסקי, וינוקורוב

זמננו

מבוא: י. ברזלי (ברגר) העורכים: י. ברזלי (ברגר), י. גלבוץ, מ. גפן

עמ' 10 ל"י 336

עם הספר

חליפות הדיון
קיצרה איחודת

ת"א שדר' מסדיק 19
אלבול 62, 19, 13, 12